

DUURZAAM BELEGGEN GAAT NIET MEER WEG!

Door Hans Amesz

Pensioenfondsen, verzekeraars, asset managers en adviseurs staan op het gebied van maatschappelijk verantwoord beleggen voor heel veel uitdagingen. KAS BANK organiseerde daarom een seminar over Duurzaam Beleggen. Sprekers waren Patrick Corveleijn van DNB, Dennis van der Putten van ACTIAM, Loet Pessers van Ericsson, Hermien Wiselius van Pensioenfonds Werk en (re)Integratie en John Haenen van tapijttegelfabrikant Interface.

In de Nederlandse pensioensector, die een omvang heeft van circa 1.300 miljard euro, wordt steeds meer duurzaam belegd. Volgens Patrick Corveleijn van De Nederlandsche Bank (DNB), die daar onderzoek naar heeft gedaan, staat ESG (environment, social, governance)-beleggen hoog op de agenda en wordt het steeds meer geïntegreerd in het beleggingsbeleid van pensioenfondsen. Het aantal pensioenfondsen dat duurzaamheid in zijn investment beliefs heeft opgenomen, is de afgelopen jaren snel gestegen: van 45% in 2013 tot bijna 75% in 2015. 'Als je eenmaal in beweging bent gekomen, blijf je dat doen. Je kunt snel stappen zetten,' zegt Corveleijn.

Reputatie is, of misschien was, een heel belangrijke drijfveer om duurzaam te beleggen. Inmiddels zien we het accent verschuiven van reputatierisico naar financieel risico. Dat betekent dat ESG-risico's steeds meer vooraf worden meegenomen in de financiële analyse.

Corveleijn noemde in zijn presentatie het voorbeeld van zinkende boorplatforms in de Golf van Mexico. 'Die hebben een enorme impact gehad, waar aandeelhouders van de betreffende oliemaatschappij eigenlijk nog steeds last van hebben. Ik heb onlangs een grote Amerikaanse vermogensbeheerder gesproken die zei dat het negeren van ESG-risico's 'echt foolish' zou zijn. Je moet niet alleen kijken naar return on equity, price earnings ratio's, maar vooral ook naar het grotere verhaal in de langetermijnstrategie. Dat helpt om het risicomanagement te versterken.'

Hoewel duurzaam beleggen een, in de woorden van Corveleijn, enorme vlucht heeft genomen, zijn de basisgegevens rondom dat beleggen nog altijd heel beperkt. Er is bijvoorbeeld wel veel

wetenschappelijk onderzoek naar duurzaam beleggen gedaan, maar op de vraag of het rendement kost of niet, is geen eenduidig antwoord te geven. Corveleijn: 'Er zijn stapels met papers die aantonen dat het geld kost en er zijn ook stapels die tot de conclusie komen dat het juist geld oplevert. De stapel met papers waarin staat dat het qua rendement eigenlijk niet zoveel uitmaakt, maar dat duurzaam beleggen wel ESG-impact heeft, groeit echter ook.'

Er zijn veel nationale, maar ook internationale initiatieven die werken aan de standaardisatie van ESG-factoren. 'Het mooiste zou zijn als er een set van standaarden komt die je kunt gebruiken als vermogensbeheerder,' zegt Corveleijn.

Goed ondernemerschap

Dennis van der Putten van vermogensbeheerder ACTIAM, die met haar verantwoord beleggingsbeleid wil bijdragen aan een leefbare wereld, haalde een onderzoek van Deutsche Bank aan naar zo'n 2.200 verschillende studies over duurzaam beleggen waaruit blijkt dat er een positief verband is tussen ESG-beleggen en het financiële rendement dat daarmee behaald wordt. Betekent dit dat verantwoord beleggen altijd een beter rendement oplevert? 'Nee,' zegt Van der Putten, 'het kan gewoon niet waar zijn dat elke factor die je onder 'ESG-verantwoord' zou kunnen scharen, een beter financieel rendement gaat opleveren. Op basis van onderzoek van de Harvard Business School hebben wij samen met de Universiteit van Utrecht onderzoek gedaan naar verantwoord beleggen en financieel rendement. Daar is uitgekomen dat bedrijven die zich richten op materiële ESG-onderwerpen, die van

toepassing zijn op specifieke bedrijven of een specifieke sector, een beter financieel rendement behalen. Per bedrijf moet je kijken naar de factoren die van invloed zijn op de toekomstbestendigheid. Bedrijven die daar goed op scoren, doen het financieel beter. Dat is ook logisch, want in feite is het niet meer dan gewoon goed ondernemerschap. Alleen hebben wij de neiging daar het etiket 'ESG' of 'verantwoord' op te plakken.'

Er zijn volgens Van der Putten genoeg redenen om verantwoord te beleggen. 'Allereerst zijn er de zogenoemde millennials. Dat zijn mensen die rond 1980 – 1985 geboren zijn. Die vragen steeds meer naar verantwoorde producten, naar verantwoorde werkgevers en naar verantwoord beleggen. Dat is van groot belang, want het gaat hier om de beslissers van morgen. Verder is er sprake van sterk toenemende wet- en regelgeving op het gebied van duurzaam beleggen: een verdubbeling in de afgelopen drie jaar. De belangrijkste oorzaak daarvan is het klimaat: de uitstoot van CO₂ moet drastisch worden vermindert om te voldoen aan het klimaatakkoord van Parijs.' Toch vreest Van der Putten dat verantwoord beleggen nooit populair gaat worden. 'Wat ons in de weg zit om overtuigd met verantwoord beleggen aan de slag te gaan, zijn wijzelf. Wij zijn bang voor ongelijke beloningen, bang voor een ander rendement dan een financieel rendement en we vertrouwen het gewoon niet.'

Inclusief ondernemen

PWRI (Pensioenfonds Werk en (re)Integratie met een belegd vermogen van acht miljard euro) wil onder andere beleggen in bedrijven die op een goede manier bezig zijn met het bieden van werk aan mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Bestuurder Hermien Wiselius: 'Naar aanleiding van de invoering van de Participatiewet hebben wij ons afgevraagd wat we als fonds konden doen. In 2015 hebben we vijftig miljoen euro in een speciaal mandaat gestopt om te beleggen in ondernemingen die hiermee bezig zijn. In 2016 is dat verhoogd tot honderd miljoen. Een van de

bedrijven waarin we hebben belegd, is Ericsson, juist omdat die onderneming op de goede weg is om mensen die op de een of andere manier een arbeidshandicap hebben, aan te stellen.'

Verantwoord beleggen lijkt vooral in het teken te staan van de E (environment) en in iets mindere mate van de G (governance). De factor S (social) van ESG blijft onderbelicht. Thema's als gender equality en inclusion worden echter steeds belangrijker. In Nederland heeft Ericsson volgens personeelsdirecteur West-Europa Loet Pessers, de ambitie om 'inclusief te ondernemen': mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt structureel een plaats bieden in de organisatie. 'Ik wil laten zien dat inclusief ondernemen succesvol kan zijn,' zegt Pessers. Hij vertelde er drie jaar over te hebben gedaan om zijn directie ervan te overtuigen waarom dit nodig is. 'Bestuurders zijn erop gericht een zo hoog mogelijke efficiency uit de werknemers te halen. En vervolgens heb ik een investering voor ogen om medewerkers aan te nemen of met partijen samen te werken die medewerkers met een afstand tot de arbeidsmarkt werk laten doen, die minder productief zijn. Er zijn echter voldoende andere redenen en compenserende maatregelen die dit voor Ericsson interessant maken. Daarmee geven we invulling aan de Participatiewet en aan onze sociale verantwoordelijkheid als bedrijf.'

Positief bijdragen aan milieu

De slogan van tapijttegelafabrikant Interface, die al twintig jaar op rij door onderzoeksinstituut Global Scan is uitgeroepen tot een van de vier meest duurzame bedrijven ter wereld, luidt: 'There has to be a better way.' Vroeger was het, zoals John Haenen zei: 'We take, we make, we waste.' 'Je haalt spullen uit de grond, je maakt er producten van voor de wereld en als niemand die meer wil hebben, gooi je ze op de vuilnisbelt. Twintig jaar geleden, toen niemand het nog over duurzaamheid had, was dat een prima model waar veel geld mee verdiend kon worden. Inmiddels weten we dat dit niet houdbaar is. Ray Anderson, onze CEO, was onder de indruk van het boek 'Ecology of Commerce' van Paul Hawken.

Van links naar rechts: Dennis van der Putten, Hermien Wiselius, Loet Pessers, John Haenen en Patrick Corveleijn

In 1994 stelde hij een zogenoemd 'eco dream team' samen dat als doelstelling formuleerde dat Interface in 2020 wereldwijd geen negatieve impact meer op het milieu mocht hebben. Dat gaat lukken. Nu is positief bijdragen aan de omgeving het devies. We hebben al een tapijttegel gepresenteerd die meer CO₂ opneemt dan nodig was om de tegel te maken.'

Paneldiscussie

De paneldiscussie, waaraan alle sprekers en de zaal deelnamen, werd gehouden aan de hand van door dagvoorzitter Jeannet Bijker van KAS BANK gestelde vragen en opmerkingen. Zij constateerde in de eerste plaats dat er op de vraag wie in de zaal actief bezig is met ESG-beleid er behoorlijk wat handen de lucht ingingen, maar dat er ook behoorlijk wat twijfel in die handen te zien was. Vanuit de zaal werd opgemerkt dat het vaststellen van een ESG-beleid een tijdrovend en nogal ingewikkeld proces is, ook omdat iedereen er een mening over heeft. 'Je moet met velen de dialoog aangaan en na veel vijven en zessen kom je dan tot een beleid dat vervolgens geïmplementeerd moet worden. Er moeten keuzes worden gemaakt; focus je bijvoorbeeld vooral op het klimaat of op good governance? De implementatie van ESG-beleid zal bij de ene asset class makkelijker zijn dan bij de andere.' Patrick Corveleijn van DNB merkte op dat hij pensioenfondsen kent die zeggen: 'We hebben de UN PRI principes ondertekend en voor de rest interesseert het ons niet.' Het is de eigen verantwoordelijkheid van pensioenfondsen om invulling te geven aan de principes en hoe die te monitoren.

Op de stelling dat je pas impact hebt als bedrijven doen wat je voor ogen hebt met je ESG-beleid, reageerde Dennis van der Putten: 'Het blijkt vaak in de discussie dat je pas echt een actief beleid voert of echt met ESG bezig bent op het moment dat je aan uitsluiting doet. Dat lijkt een beetje de norm te zijn. Maar als je impact wilt hebben op de wereld, doe je dat niet per se door bedrijven uit te sluiten, want het enige wat je daarmee bereikt is dat je het risico van je eigen

portefeuille vermindert. Engagement is veel effectiever als het om impact gaat.'

Hermien Wiselius: 'We kijken naar de vierhoek van risico, rendement, kosten en ESG en daarin maken we afwegingen voor ons beleid. We zetten in op ESG-integratie en engagement. Alleen bij uitzondering kiezen we voor uitsluiting. Om impact te hebben, kiezen we juist voor insluiting van bedrijven die werkgelegenheid bieden aan mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.'

Wat is de impact van ESG-beleid op de reële economie? Volgens John Haenen financiert duurzaam ondernemen zichzelf: 'Communityvorming zorgt voor commercieel gewin en je stimuleert anderen. Een van onze kerntaken is betrokkenheid creëren.' Dennis van der Putten is van mening dat het per instrument heel erg varieert. 'Het over- of onderwegen van bepaalde vermogenstitels heeft gevolgen voor je beleggingsportefeuille, maar heeft niet direct impact op de reële economie.'

Is duurzaam beleggen een hype? Een seminardeelnemer zei dat er vroeger ook sprake was van het broeikaseffect, zure regen en ontbossing, maar dat er toen op een of andere manier weerstand was om dat echt op te pakken. 'Je ziet dat duurzaam beleggen duidelijk iets van de laatste jaren is en dat het ook in de corporate markt wordt opgepakt. Het begrip hype is misschien te negatief, maar duurzaam beleggen is wel echt in.' Hermien Wiselius vindt duurzaam beleggen zeker geen hype: 'Het gaat niet meer weg. Je ziet dat pensioenfondsen zoeken naar een verbinding met de eigen deelnemers; wat past bij ons? Dat geeft wel een flow.'

Dennis van der Putten liet een afwijkend geluid horen. 'Ik denk dat duurzaam beleggen wel een hype is. Het beperkt zich nu vooral tot West-Europa, in de Verenigde Staten wordt een stuk minder duurzaam belegd en in Azië doet het er eigenlijk niet echt toe. Maar daar woont straks wel het grootste deel van de mensheid. Het moet nog maar blijken wat daar straks het effect van zal zijn.' «

- Er zijn veel nationale, maar ook internationale initiatieven die werken aan de standaardisatie van ESG-factoren.
- Bedrijven die goed scoren op factoren die van invloed zijn op de toekomstbestendigheid, doen het financieel beter.
- Millennials vragen steeds meer naar verantwoorde producten, naar verantwoorde werkgevers en om verantwoord beleggen.
- Verantwoord beleggen lijkt vooral in het teken te staan van de E (environment); thema's als gender equality en inclusion worden echter steeds belangrijker.